

HÚSZÉVES A SOCIJALIZAM JKSZ FOLYÓIRATA

Két évtizede immár, hogy a hazai közvélemény nyomon kíséri a Jugoszláv Kommunista Szövetség folyóiratának, a Socijalizamnak fejlődését. A folyóiratban közölt írások, cikkek fő hangsúlyt a szocializmus problémáinak megvitatására, a hazai szocialista társadalmi viszonyokra, a JKSZ-nek a társadalmi-politikai élet különböző területein kifejtett tevékenységére, valamint általánosan a szocialista világfolyamatokra, a szocialista országok közötti viszonyokra helyezik.

A folyóirat iránti szükséglet akkor jelentkezett és akkor vált a leginkább kifejezetté, amikor a marxista-szocialista elmélet és gyakorlat hazánkban és a világban egyaránt a nehézségek sorozatával, társadalmi elmentmondásokkal találta magát szemben. Az a korszak ez — mondotta a Socijalizam jelenlegi főszerkesztője, Dr. Aleksandar Grličkov, a JKSZ KB Elnökségének tagja — amikor még a szocialista-marxista elméletet és gyakorlatot a hippertrofirikus sztalinista dogmatizmus és polgári pozitívizmus tartotta féken, ugyanakkor pedig a történelmi fejlődés már szükségszerűen megkövetelte a dogmák túlhaladását és a korlátozás felszámolását. A kommunista és munkásmozgalom elméletének és gyakorlatának fejlődésében tapasztalt válság idején született meg a Jugoszláv Kommunista Szövetség programja, amely utat nyitott a dogmatikus szocialista gyakorlat megszüntetése előtt és megteremtette egy addig ismeretlen alternatíva, a szocialista öngazgatás vizióját.

A két évtized során a folyóirat jelentős eredményeket ért el a szocializmusba vezető sajtósági jugoszláv út ismertetése terén és abban, hogy ez az út világszerte affirmálódott. A folyóirat szerkesztősége eközben a JKSZ közismert álláspontjából indult ki, mely szerint a marxista tudomány nem dogma, hanem irányadó eszköz, a valóság és forradalmi feltételek szemlélésének módja, módszere. Ilyen vonatkozásban a folyóirat szüntelen nyitva állt a szocialista öngazgatási gyakorlatot tudományosan bíráló írások előtt, amelyek kifejezésre juttatták a gyakorlat pozitív tartalmát, ugyanakkor a marxizmus szempontjából elfogadha-

tatlan eszmék és elképzelések elleni harc gyújtópontjában is állt, a folyóirat, küzdött a bürokratikus-dogmatikus, kispolgári és anarcholiberalisztikus felfogások ellen.

A múlt évben megjelent tizenkét szám tartalmát idézve is számos különböző és tartalmas mellékletet találunk a szocialista öngazgatás gazdag elméletéből és gyakorlatából, valamint a nemzetközi munkásmozgalomból. Hazai és külföldi írások ezek, amelyek, a folyóiratban található állandó rovatok keretében jelennek meg: tanulmányok és cikkek, kommentárok, jegyzetek, stb. Némelyek közülük külön figyelmet érdemelnek.

A tavalyi első számban Muhamed Filipović Marxizmus és öngazgatás című írása ragadja meg a figyelmet, amelyben kifejti, hogy a szocializmus öngazgatási konceptusa és társadalmi-történelmi gyakorlata a marxi elmélet következetes alkalmazásának eredménye. Hamdija Pozderac írásában, amelynek címe A nemzet és nemzetközi viszonyok marxista elmélete, három vonatkozásban eszmei-megismerési, társadalmi-történelmi, valamint gazdasági szempontból vizsgálja a jelenséget." A nemzet fogalma alatt a nyelvi, kulturális és etnikai szempontból rokon lakosság történelmi feltételek közepette létrejött csoportosulását értjük, amely a piac létrehozásával, a gazdasági és egyéb viszonyok elmélyítésével, megfelelő politikai közösség kialakításával egységes egészet alkot."

A múlt évi második számban találjuk: Georgi Stardelov, Az alkotás szabadsága, mint szabadságalkotás; Szeli István, Polgári örökség a jugoszláviai magyarok kultúrájában és annak túlhaladása című írástokat továbbá néhány hazai és külföldi szerző írását, amely a Film és történelem című szimpóziumon hangzott el.

A harmadik számban megjelent valamennyi írás a Kommunista Szövetség és az öngazgatás témára tartott tudományos tanácskozással állt kapcsolatban, amelynek egyik szervezője volt a Szocializmus folyóirat is. A tanácskozást a tartományi és köztársasági pártkongresszusok, valamint a JKSZ XI. kongresszusának előkészületei jegyében tartottak.

A negyedik szám egy újabb tudományos tanácskozáson elhangzott munkákat tette közzé. A tanácskozás témája a szocialista öngazgatás politikai rendszerének fejlesztése és tökéletesítése volt, amelyen részt vett többek között Neca Jovanov, Đorđi Caca, Dragoljub Stavrev, Ivan Kristan, Fuad Muhić, Esat Stavileci és mások.

Az ötödik számban közölt írások közül kiemelhetjük Vlado Klemenčić, Szabad munkacsere című írását, amelyben a szerző erről a társadalmi-gazdasági kategóriáról, mint a jövedelemszerzés sajátos módjáról ír. Itt van emellett Dane Petkovski Kultúra és általános honvédelem című írása is, stb. A hatodik szám a tartományi és köztársasági pártkongresszusokról közölt írásokat, jegyzeteket, míg a 7—8. kettős szám a JKSZ XI. kongresszusáról szól, A forradalmi kontinuitás és akció kongresszusa címmel. Emellett a szám tartalmazza még Boris Nonevski, Az új színház és az alkotó közönség című tanulmányát. Külön ki kell emelni a szerkesztőség törekvését, hogy bekapcsolódjon a JKSZ történelmének

kidolgozásába. Az említett számban jelent meg a Jugoszláv Kommunista Szövetség történelmének összefoglalója című tanulmány is.

A Socijalizam tavalyi, 10. száma, a Szocializmus a mai világban elnevezéssel megszervezett nemzetközi vitafórumról közöl írásokat. Ezt a vitafórumot a Socijalizam szerkesztősége másik két szerkesztőséggel együtt szervez. A tavalyi vitafórum témája a Szocializmus és a fejlődő országok volt. Alapos és sokoldalú vitának a tanúi lehetünk, amely számos fontos kérdést vetett fel a szocializmusról és a fejlődő országokról. Erről tanúskodnak a folyóiratban megjelent következő írások is: Lelio Basso, A szocializmus felé vezető nem tőkés út a fejlődő országokban; Oscar Ways, A szocializmus útjai Latin-Amerikában; Salah Garmadi, Különböző politikai és társadalmi erők és a progresszív erők újabb feladatai Tunéziában stb.

Az utolsó előtti, tizenegyedik szám többek között a következő írásokat jelentette meg: Andrej Marinc, A társadalmi tervezés új rendszerének alkalmazása; Zekia Bejtulah, A lakosság és gazdasági fejlődés a fejletlen vidékeken; Gojko Stančić, Demokratizmus és emberi jogok a szocializmusban, stb.

A Socijalizam 12. száma, amelynek a továbbiakban nagyobb teret szenteltünk, fontos jubileumot ünnepel: a folyóirat megjelenésének húsz évét foglalja össze. Ez alkalmából Tito elnök ünnepi köszöntőt intézett a szerkesztőséghez, amelyet a folyóirat bevezetőként közöl. Tito elvtárs üzenetében kiemeli, hogy a Socijalizam az eltelt időszakban, a JKSZ programjának eszmei vonalán, jelentősen hozzájárult marxista elméletünk és forradalmi gyakorlatunk fejlesztéséhez, a párttagok és vezetők, valamint teoretikusok eszmei képzéséhez, „A Socijalizam folyóirattól elvárom, hogy a jövőben is serkentse a marxista gondolat fejlődését. A körunkban igen összetett és bonyolult feladatok megvalósítása nagy erőbevetést, felelősséget igényel. A folyóirat egyik legfontosabb feladata, hogy elősegítse ezt a tevékenységet, kibontakoztasson egy ilyen jellegű eszmei-politikai aktivitást. Úgy vélem azonban, hogy távolról sincs kihasználva minden lehetőség annak érdekében, hogy a Kommunista Szövetség folyóirata eljusson a széles olvasótáborhoz minden környezetben és alkalmazást nyerjen az oktató-nevelő munkában, ideológiai harcban” — mondotta üzenetében Tito elnök.

A 12. szám tartalmazza dr. Aleksandar Grličkov főszerkesztőnek A Socializam folyóirat húsz éve című írását. Beszéd volt ez tulajdonképpen, amit Grličkov elvtárs 1978 decemberében, Belgrádban mondott el, a folyóirat húszéves jubileuma alkalmából rendezett ünnepségen. A folyóirat megalakításának céljaira, körülményeire és tevékenységének kezdetére emlékezve dr. Grličkov a továbbiakban kifejti a marxista elmélet néhány alaptézisét, amely fontos az egykori és mai szerkesztési koncepció megértéséhez. A szocialista forradalom tényleges ereje abban a permanens törekvésben rejlik, hogy a meglévő helyzet változtatása érdeké-

ben egyesítsük az elméleti megismerést a gyakorlati tevékenységgel. Forradalmi gyakorlat nélkül nincs forradalmi elmélet sem, és fordítva. Akciói során ebből indult ki a Kommunista Szövetség és folyóirata a Szocializmus is. A szocialista öngazgatási gyakorlat tudományos elemzése előtt szélesre tárt kapukkal a folyóirat mindig is a burzsoá ideológia, a burokratikus-etatisztikus és technokratikus törekvések, a dogmatikus, konzervatív, nacionalista és ultrabaloldali felfogások ellen indított harc gyújtópontjában állt. A tudomány elméleti bírálatot, dr. Aleksandar Grličkov szerint, tovább kellene fejleszteni, méginkább erősíteni. Írása végén a szerző a Szocializmus fejlesztésének néhány irányelvét ismerteti, amelyek által a folyóirat méginkább a marxista képzés, a kommunisták eszmei-politikai nevelésének hathatós eszközévé válik, serkenti a forradalmi akciót, mint elméleti folyóirat pedig a szocialista öngazgatás gyakorlatát általánosítja. „Ilyen értelemben a folyóiratnak tovább kell fejleszteni, bővíteni elméleti ismereteinket különösen, ha szem előtt tartjuk, hogy társadalmunk a fejlődésnek abba a szakaszába jutott, amikor kora; szocialista társadalmi viszonyokból fokozatosan a fejlett szocialista öngazgatásba tér át. Társadalmi valóságunk még mindig igen összetett és ellentmondásos, nagy a különbség a társadalmi-jogi normák és a mindennapi gyakorlat között. Ilyen helyzetben a társadalmi elmélet és gyakorlat lényeges kérdéseire is olykor különböző a hozzáállás, és ezekre a társadalomtudományok megkétszerezve és nem eléggé erélyesen reagálnak. A vitás ideológiai kérdések megoldásába határozott marxista bírálattal részt kell vennie a politikai publicisztikának, a Szocializmus folyóirattal az élen...

... Tulajdonképpen ezen a ponton találkozunk és egyesül az elméleti publicisztika és a társadalomtudomány, a marxista elmélet és társadalmi gyakorlat alkotó fejlesztése érdekében. A Szocializmus folyóirat arra törekszik, hogy ilyettén teremtsen kapcsolatot a társadalomtudományokkal, azaz hogy velük együtt minél jobban hozzájáruljon a marxista társadalmi elmélet fejlesztéséhez általában.”

Megkülönböztető figyelemmel kell szólnunk Edvard Kardelj Öngazgatás és el nem kötelezettség című írásáról, amelyet hazánkban elsőként közölt tavalyi 12. számában. Az említett írás tulajdonképpen a szerző előszava nemrégiben japán nyelven megjelent könyvéhez, amely két közismert munkáját A társadalmi tulajdon ellentmondásosságai a szocialista gyakorlatban és Az el nem kötelezettség történelmi gyökerei című munkákat tartalmazza. A szerző abból az állásfoglalásból indul ki, hogy az öngazgatás, mint a társadalmi tulajdonjogon alapuló társadalmi viszonyok összessége és az el nem kötelezettség, mint hazánk tartós helyzete és erős irányadója a nemzetközi viszonyokban, a jugoszláv társadalmi lét két lényeges komponensét képezik, egymással szorosan összefüggnek. Edvard Kardelj ezután ismertette e két tényező közös forrását. „Az el nem kötelezettség, azaz a blokkoktól való függetlenség népeinknek az új Jugoszláviáért és a dolgozó ember öngazgatásáért vívott harcából nőtt úgyszólván automatikusan” — magyarázza Edvard Kardelj az el nem

kötelezettség és öngazgatás keletkezésének egyik tényezőjét. A másik tényező — mondja — Jugoszláviának az a törekvése, hogy maga válassza meg tulajdon szocialista fejlődésének formáit. A továbbiakban a szerző ismerteti következtetéseit egyfelől az öngazgatásról és az el nem kötelezettségről másfelől, mint külön-külön is egészet alkotó jelenségekről leszögezve, hogy az öngazgatás belpolitikai és az el nem kötelezettség külpolitikai téren jugoszlávia népei számára két olyan dolog, amit semmivel sem lehet helyettesíteni.

A 12. számban jelent meg emellett Jovan Đorđević Társadalmi tulajdon és öngazgatás, Dragomir Drašković Szociális- és osztálystruktúra és politikai rendszer; Prvoslav Ralić Új alkotólehetőségek előtt; Vladimir Goatiye A fiatalok társadalmi-politikai hitvallása; Vlado Popovski A szkupstina és demokratikus szerepe, valamint Lazar Mojsov Az emberi jogokról szóló deklaráció 30. évfordulója című tanulmánya is.

A kommentárok közül Ljubiša Ristovićnak a szakszervezet VIII kongresszusáról és Milan Bajecnek a fejlesztési politika kvalitatív tényezőiről szóló kommentár érdemel figyelmet.

Megjelent ezenkívül Veljko Radović A történelem hiteles tanúja című jegyzete is, amelyet Miroslav Krleža Naplójának kiadása alkalmából írt.

A Szocijalizamnak ez a száma is akár a korábbiak, azt a törekvést szolgálta, amelyet a folyóirat megalapítása óta ápol: tulajdon forradalmi gyakorlatunk alapján fejleszteni a marxizmus gondolatát, vagyis mindannak alapján, amivel társadalmunkban a munkásosztály, a dolgozók tulajdon történelmük szubjektumaiként változtatják a társadalmát és ezzel együtt önmagukat.